

CREATIVITATEA LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ

-studiu-

P.I.P. Buia Elisabeta
Liceul Tehnologic „Liviu Rebreanu” Maieru

Creativitatea este definită ca fiind „capacitatea psihică a indivizilor umani de a genera noul, de a releva aspecte deosebite, necunoscute ale realității, de a elabora căi și soluții originale de rezolvare a problemelor și de a se exprima în forme personale, inedite conform „Dicționarului de psihologie socială” (Editura științifică și enciclopedică – București 1981). Termenul de creativitate își are originea în cuvântul latin ”**creare**”, care înseamnă: a zămisli, a făuri, a crea, a naște. Însăși etimologia cuvântului ne demonstrează că termenul de creativitate definește un act dinamic, un proces care se dezvoltă se desăvârșește și își cuprinde atât originea cât și scopul.

După P.Popescu Neveanu, creativitatea presupune predispoziție generală a personalității spre nou, o anumită organizare a proceselor psihice în sistemul de personalitate; ea semnifică: adaptare, imaginație, construcție, originalitate, evoluție, libertate interioară, talent literar, distanțare față de lucrurile deja existente. Ca formațiune psihică, creativitate se caracterizează printr-o multitudine de sensuri: productivitate, utilitate, eficiență, valoare, ingeniozitate, noutate, originalitate. Paul Constantinescu Stoleru o definește creativitatea ca fiind „procesul prin care subiectul, sesizând o disfuncționalitate într-un anumit domeniu teoretic sau practic, modelează și testează idei, ipoteze, le obiectivizează în produse noi, adecvate, utile și recunoscute de ceilalți.

Creativitatea poate fi definită în mod metaforic astfel:

- **inteligentă fluidă** (R.B.Cattell)
- **gândire divergentă** (J.Guilford)
- **rezolvare specifică de probleme**
- **rezolvare de probleme slab structurate** (J.Bruner),
- **imaginație creatoare** (Th.Ribot)
- **imaginație constructivă** (A.Osborn)
- **gândire autonomă** (Fr.Bartleit) .

Creativitatea se manifestă atât în plan individual, cât și la nivelul grupului. Orice individ, înzestrat nativ cu disponibilități creatoare, devine creator numai datorită condițiilor sociale, culturale și de educație existente în colectivitate. Orice creație se bazează pe ceva preexistent individului și se realizează la nivelul său printr-o serie de elemente și date cu care în contact, pe calea transmiterii sociale, a instruirii și a educației. J. Dewey și G. W. Allport au o altă viziune asupra creativității – omul dispune de un potențial, iar educația are datoria să-l descopere și să-l dezvolte .

Creativitatea a fost abordată ca: **proces, produs și dimensiune structurală a personalității**. Procesul creativ cunoaște anumite stadii sau etape: *faza de pregătire , incubaj sau germinația , iluminarea și elaborarea*; fiecare presupunând acțiuni cognitive, mecanisme stări psihice specifice. Acesta este un proces: complex, continuu, dinamic, efervescent, laborios, care necesită multiple mecanisme operaționale energetice și de autoreglaj.

Creativitatea ca produs se caracterizează prin: „noutate, originalitate, utilitate socială și aplicativitate vastă, relevantă, valoare, armonie, spontaneitate, consternare” Noutatea este apreciată în raport cu subiectul, cu experiența sa psihologică sau cu experiența socială. Originalitatea este apreciată după unicitatea, imprevizibilitatea, surpriza soluției.

Creativitatea ca potențial este unanim acceptată, fiind prezentă în formă latentă, ea găsindu-se în fiecare individ. I. Taylor evidențiază cinci niveluri ale creativității, acestea variază în profunzime și extensie, indiferent de domeniu. În această idee avem: *creativitate expresivă, creativitate procesuală, creativitate inventivă, creativitate inovativă, creativitate emergentă, creativitate preșcolară.*

Ca trăsătură de personalitate, creativitatea marchează întreaga personalitate și activitate psihică a individului și se subsumează și se integrează organic sistemului de personalitate. Procesul instructiv – educativ din grădiniță, prin conținuturile sale și obiectivele urmărite este un cadru important de stimulare și dezvoltare a potențialului creativ. În educarea creativității există numeroase disponibilități psihice și cognitive ale copilului:

- ❖ nevoia de lărgire a experienței cognitive;
- ❖ curiozitatea și interesul pentru cunoaștere;
- ❖ dezvoltarea competențelor lingvistice;
- ❖ constituirea formelor voluntare ale unor procese psihice;
- ❖ câștigarea de abilități;
- ❖ apariția competitivității;

Pentru a reuși educarea creativității trebuie să știm ce obiective să urmărim. Latura educației care realizează această problemă este educația creativității. Obiectivele acesteia, la vârsta preșcolară sunt :

- *îmbogățirea reprezentărilor despre obiect, fenomen, situații;*
- *formarea receptivității față de probleme;*
- *însușirea unor modalități de operare a gândirii;*
- *însușirea principalelor procedee imaginative;*
- *dezvoltarea imaginației reproductivă și a imaginației anticipative;*
- *cultivarea spontaneității și independenței;*
- *formarea capacității de exprimare a propriilor idei și soluții;*

Elementele creative se regăsesc în toate conținuturile prevăzute de programa activităților instructiv - educative în grădinița de copii. Climatul psihologic și ambientul în care preșcolarul își desfășoară acțiunile trebuie să țină cont de tot ce are și de tot ce-i trebuie acestuia. Se are în vedere acceptarea și încurajarea unui mod aparte de a gândi și a acționa al celui mic, precum mediul în care se complace acesta, lumea pe care și-o creează singur; aici imaginarul se supune la experiment și la control foarte riguros realitatea, în care irealul se confruntă permanent cu realul, unde totul este posibil și nimic nu poate opri manifestarea liberă și plenară a personalității. În acest loc eul personal încearcă cele mai subtile și mai ingenioase soluții de a se realiza cât mai complet, de a se autodepăși. Desenul este o activitate spontană care-și face debutul din cea mai fragedă, ce poartă în sine caracterele jocului, un joc cu pronunțată manifestare intelectuală. Desenul celor mici este sincer și învăluit într-o puternică afectivitate. El ne arată structura spirituală a copilăriei, natura sentimentelor și procesului dezvoltării intelectuale a acestui, precum și stadiul creativității sale.

Preșcolăritatea este apreciată ca fiind vârsta ce cuprinde cea mai importantă experiență educațională, regăsim cel puțin trei puncte de vedere exprimând emergența creativității le copil:

- potențialul creativ al unui copil este rezultatul unui efort de autodezvoltare independentă și autonomă în afara condițiilor în care a fost educat;
- potențialul creativ poate fi dezvoltat într-un cadru genetic dat (fond genetic) ce poate fi căutat, găsit, eliberat, ca apoi să fie înlăturat tot ce ar putea să îi împiedice dezvoltarea, ceea ce întărește expresia „de unde nu-i nimic, nici Dumnezeu nu cere”;
- o a treia poziție, cea pur științifică, explică și demonstrează că educația (influențele organizate și sistematizate ale vieții) formează și dezvoltă capacități de creație, calitative, în structura personalității copilului.

Creativitatea, așadar, este un fenomen complex, cu multiple fațete și implică calități de cunoaștere afective, voliționale și de personalitate. Ea exprimă vocația fundamentală a ființei umane. După A.Haven „oamenii ar fi mult mai creativi dacă li s-ar explica în ce constă, de fapt, noțiunea de creativitate”.

Expresivitatea este calitatea unui proces psihic sau a personalității de a-și modela structura și conținutul în mod relevant în comportament, putând să ia unul din aspectele: artistică, gestică, verbală, emoțională, motorie și fizionomică. Procesele psihice implicate în capacitatea de creație și în expresivitate sunt multiple și sunt structurate extrem de complex, încât nu putem spune că actul creației este legat numai de gândire sau numai de imaginație, de memorie sau de inteligență. Caracteristicile fundamentale ale personalității creatoare sunt: fluiditatea și flexibilitatea gândirii, dar și originalitatea și capacitatea de a da multiple soluții aceleiași probleme. Factorul cel mai important care participă nemijlocit la realizarea creativității este factorul verbal, iar creativitatea verbală constă în capacitatea de a utiliza vorbire în sensul unei cât mai mari fluidități, flexibilități și originalități.

Prin abordări sistematice convergente dinspre mai multe domenii (psihologie, neurologie, biologie, pedagogie) prin cercetări științifice s-a probat că, creativitatea se poate educa – în diferite grade, desigur – și numai așa se poate viza la nivel de individ o creativitate personală autentică.

BIBLIOGRAFIE:

1. Lucia Ancuța, Partenie Ancuța, Educarea creativității la copii, Revista Învățământului Preșcolar, București, 2007
2. Paul Popescu- Neveanu, *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, București, 1978
3. Roco Mihaela, *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași, 2002